

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI

AYLIK EKONOMİ BÜLTENİ

ARALIK 2016

Sayı 44

EBSO EKONOMİ BÜLTENİ

DÜNYA EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

Yılın son ayında küresel gündemin ana belirleyicileri; teröre karşı güç birliği, ABD'de Başkan değişiminin yarattığı etkiler ile Amerikan Merkez Bankası (FED) politikaları ve 2017'ye ilişkin yeni öngörülerle beklentiler olmuştur.

OECD güncel olarak yayınladığı raporunda, küresel büyümenin 5 yıldır düşük büyüme tuzağında olduğunu ve düşük büyümenin gelecek dönem öngörülerini de kötü etkilediğini belirtmiştir. Özellikle, gelişmekte olan ülkeler arasındaki ayrışma, küresel mali tabloyu da olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda düşük büyümeden çıkış için yeni ve daha dinamik politikalara gereksinim duyulduğu anlaşılmaktadır.

OPEC tarafından petrol üretimi ile ilgili gerçekleştirilen güncel toplantıda, küresel piyasalarda petrol arz fazlasının devam ettiği gerekçe gösterilerek, üretimin kısılması kararı alınmıştır. OPEC ayrıca, üretimin yeterince kısılmaması halinde petrolün 40 Dolar'ın altına düşebileceği uyarısında bulunmuştur. Bu bağlamda, enerji politikalarının 2017'de de küresel ekonomik gündemin ana belirleyicilerinden biri olacağı anlaşılmaktadır.

Küresel imalat PMI değeri, Kasım ayında bir önceki aya göre hafif bir artışla 52,1 düzeyinde gerçekleşmiştir.

ABD

ABD ekonomisinin 3. çeyrek büyümesi %2,9'dan %3,2'ye revize edilmiştir. Yukarı yönlü revizyonla, 2 yılın en hızlı büyümesinin kaydedildiği anlaşılmaktadır. Özellikle, hanehalkı harcamalarındaki olumlu tablo, yukarı yönlü revizyonda etkili olmuştur.

FED, yılın son toplantısında, politika faizini %0,25-0,50 aralığından %0,50-0,75 aralığına yükseltmiştir. Beklentilere uygun olarak gerçekleşen faiz artışı, FED'in bu seneki tek, son 10,5 yılın ise ikinci faiz artışı olmuştur. FED, ayrıca 2017'ye yönelik faiz artışı beklentisini ikiden üçe çıkarmıştır.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's, FED faiz artırım kararının 2017'de ülke ekonomisinin güçlenmesi beklentileriyle uyumlu olduğu ifade etmiştir. Açıklamada ayrıca, ABD ekonomisinin 2017 ve 2018'de sırasıyla, %2,2 ve %2,1 büyümesinin öngörüldüğü belirtilmiştir.

ABD imalat PMI değeri, Kasım ayında bir önceki aya göre artış göstererek 54,1 düzeyinde gerçekleşmiştir.

EURO BÖLGESİ – AB

Euro Bölgesi, yılın üçüncü çeyreğinde önceki çeyreğe kıyasla %0,3, bir önceki yılın üçüncü çeyreğine kıyasla ise %1,7 büyüme kaydetmiştir. AB GSYİH'sı ise bir önceki çeyreğe göre %0,4, bir önceki dönemin aynı çeyreğine göre %1,9 yükselmiştir. Büyümenin ana bileşenlerine bakıldığında, hane halkının nihai tüketim harcamalarının etkili olduğu görülmektedir.

Euro Bölgesi'nde Kasım ayında yıllık enflasyon %0,6 olarak ölçülmüştür. Beklentilere uygun olarak gerçekleşen enflasyonun alt kalemlerine bakıldığında, sırasıyla restoran ve kafeler ile kiralara en yüksek artışı gerçekleştirmiştir. Bir diğer önemli gösterge olan işsizlik ise, Ekim'de %9,8'e gerileyerek, 2009'un Temmuz ayından bu yana en düşük düzeyine inmiştir.

Euro Bölgesi imalat PMI değeri, Kasım ayında bir önceki aya göre hafif bir artışla 53,7 düzeyinde gerçekleşmiştir.

ALMANYA

Almanya'da bu yılın üçüncü çeyreğinde GSYH, bir önceki çeyreğe göre %0,2 artarken, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre ise %1,7 artış göstermiştir. İkinci çeyreğe göre daha zayıf bir performans kaydedilmesi, ekonomik büyüme hızının yavaşladığı sinyali vermiştir.

Ekonomi Araştırma Enstitüsü (IFO), Almanya'ya ilişkin büyüme tahminini 2017 ve 2018 için sırasıyla %1,4'ten %1,5'e ve %1,6'dan %1,7'e revize etmiştir. Ülkede istihdam edilen kişi sayısının ise 2017'de 43,5 milyondan 43,8 milyona, 2018'de 44,2 milyona ulaşmasının öngörüldüğü açıklanmıştır.

Ekonomiyle ilgili bir diğer önemli gösterge olan enflasyon, Kasım ayında beklentilere uygun olarak önceki aya göre %0,1, geçen yılın aynı ayına göre ise %0,8 artmıştır.

Almanya imalat PMI değeri, Kasım ayında bir önceki aya göre düşüş göstererek 54,3 düzeyinde gerçekleşmiştir.

JAPONYA

Japonya ekonomisi, üçüncü çeyrekte geçen yılın aynı dönemine göre %1,3 büyüme kaydetmiş ve %2,2 olan beklentilerin oldukça altında kalmıştır. Çin ve ABD ekonomilerindeki gelişmeler ile jeopolitik belirsizliklerin ekonomik görünüm üzerinde risk oluşturması sebebiyle, büyümenin beklentilerin altında gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Japonya Merkez Bankası (BOJ), son toplantısında, para politikasını değiştirmemiş ancak ekonomiye ilişkin değerlendirmesini yükseltmiştir. BOJ, ihracattaki yükseliş, iş dünyası güvenindeki iyileşme ve özel tüketimdeki güçlü seyir ile birlikte, ılımlı toparlanma eğiliminin devam edeceği tahmininde bulunmuştur.

Japonya imalat PMI değeri, Kasım ayında bir önceki aya göre hafif bir düşüşle 51,3 düzeyinde gerçekleşmiştir.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER

ÇİN

Çin'de ekonomik istikrarın ve piyasalardaki toparlanma algısının Kasım ayında da devam etmesi, finansal riskleri azaltmaya yönelik politika yapıcıların elini güçlendirmiştir.

Tüketici fiyatları, Kasım ayında yükselen gıda fiyatlarının artmasıyla birlikte yükselmiştir. Aynı dönemde üretici fiyatları ise, 2011 yılı sonundan bu yana en yüksek düzeyinde gerçekleşmiştir.

Makro ekonomik performansla ilgili, bir diğer dikkat çekici gösterge olan ihracat, yedi aylık düşüşünden sonra, Kasım'da yükselmiş ve geçen yılın aynı dönemine göre %0,1 artış kaydetmiştir. Özellikle Yuan'daki değer kaybı, ihracatın artışında etkili olmuştur. İthalat ise %6,7 yükselerek son iki yılın rekorunu kırmıştır.

Çin imalat PMI değeri, Kasım ayında bir önceki aya göre düşüş göstererek 50,9 düzeyinde gerçekleşmiştir.

GÜNEY KORE

Güney Kore'de siyasi atmosferde devam eden belirsizlikler, ekonomiyi olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir. Özellikle, hükümet politikalarının uygulanması ve işletmelerin kararları konusunda duyulan endişeler ön plana çıkmaktadır.

Ülkedeki uzman ekonomistler, ülkede devam eden siyasi belirsizliklerden dolayı 2017'de büyümenin durgunlaşabileceğini belirtmişlerdir.

Güney Kore imalat PMI değeri, Kasım ayında bir önceki aya göre düşüş göstererek 52,3 düzeyinde gerçekleşmiştir.

HİNDİSTAN

Hindistan ekonomisi, yılın 3. çeyreğinde, beklentilerin altında kalarak, bir önceki yılın aynı dönemine göre %7,3 büyüme kaydetmiştir. Beklentinin altında kalan büyüme verisi, Hindistan Merkez Bankası'na faiz indirmesi yönünde baskı oluşturmuştur.

Ancak buna rağmen, Hindistan Merkez Bankası, faiz oranını %6,25 oranında sabit tutmuştur. Merkez Bankası, ayrıca küresel ekonomideki risklerin ve jeopolitik karmaşanın büyümenin üzerinde baskı oluşturabileceğini belirtmiş ve verilerin dikkatle izlendiğini açıklamıştır.

Hindistan imalat PMI değeri, Kasım ayında bir önceki aya göre düşüş göstererek 52,3 düzeyinde gerçekleşmiştir.

BREZİLYA

Latin Amerika'nın en büyük ekonomisi konumundaki Brezilya, bu yılın 3. çeyreğinde, %0,8 daralarak ardı ardına yedinci kez küçülmüştür. Bu bağlamda, işletme ve tüketici güveninin, ekonomiyi destekleme konusunda başarılı olamadığı ve resesyonun sürdüğü anlaşılmaktadır.

Brezilya Merkez Bankası, ikinci toplantısında da gösterge faizlerde çeyrek puan indirime gitmiş ve faizleri %13,75 düzeyine çekmiştir. Ülkedeki ekonomik göstergeler, hayal kırıklığı yaratmaya devam ettiğinden, Merkez Bankası'nın Ocak ayı toplantısında genişlemeci politika sürecini hızlandırması beklenmektedir.

Brezilya imalat PMI değeri, Kasım ayında bir önceki aya göre hafif bir düşüşle 46,2 düzeyinde gerçekleşmiş ve eşik düzeyin altında kalma eğilimini sürdürmüştür.

RUSYA

ABD, Rusya ekonomisi ile ilgili yeni ticari yaptırımlar kararı almıştır. Yılın sonunda alınan bu kararlar, Rusya ile küresel ölçekte süregelen gerilimlerin 2017'de de etkisini sürdüreceği anlaşılmaktadır.

Rusya Başbakanı Medvedev, enflasyonun yıl sonu itibarıyla %5,5'e gerilemesini beklediklerin ve bu oranın, ülke tarihinin en düşük düzeyi olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, Rusya'nın GSYİH'nin bu yıl %0,5 oranında küçülmesini, önümüzdeki yıl ise tekrar büyüme rakamlarına geçilmesini beklediklerini ifade etmiştir.

Rusya imalat PMI değeri, Kasım ayında bir önceki aya göre artış göstererek 53,6 düzeyinde gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings tarafından yayımlanan güncel değerlendirme raporunda, Türkiye'de siyasi ve ekonomik faaliyet ortamında artan risklere dikkat çekilmiş ve artan risklerin bankaların kredi temel göstergeleri üzerinde baskı yapmasının beklendiği belirtilmiştir. Fitch, aynı zamanda, döviz kurundaki dalgalanmaların, finansman konusunda sorunları artırdığına ve yatırımcı algısını kötü etkilediğine vurgu yapmıştır. Bu bağlamda, kötüleşen güvenlik koşulları sebebiyle, turizm ve yabancı yatırımlar başta olmak üzere ekonomideki olumsuzlukların 2017'de etkili olmaya devam edileceğine dikkat çekilmiştir.

Dünya Bankası, Türkiye ekonomisine ilişkin büyüme tahminini 2016 için %3,5'ten %3,1'e düşürmüştür. Dünya Bankası aşağı yönlü revizyona ilişkin, başarısız darbe girişimi sonrasında, özel yatırımlar ve tüketimde yaşanan yavaşlamaları gerekçe göstermiştir.

Türkiye imalat PMI değeri, Kasım ayında bir önceki aya göre düşüş göstererek 48,8 düzeyinde gerçekleşmiş ve yine eşik değerinin altında kalmıştır.

TÜRKİYE'DEKİ GÜNCEL EKONOMİK GELİŞMELER

BÜYÜME

Dönem	Cari fiyatlarla			Yerleşik hanehalklarının ve hanehalkına hizmet eden kar amacı olmayan kuruluşların Tüketimi (%)	Devletin Nihai Tüketim Harcamaları (%)	Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu (%)	Mal ve Hizmet İhracatı (%)	(Eksi) Mal ve Hizmet İthalatı (%)	
	Cari fiyatlarla GSYH (Milyon TL)	Gelişim hızı (%)	İmalat Sanayi Gelişim hızı (%)						
2015	I	497.242	10,2	6,2	13,5	-1,3	8,3	1,4	1,4
	II	562.546	15,5	13,9	15,8	14,8	21,3	12,9	11,0
	III	632.000	15,2	13,1	11,4	12,1	18,1	16,3	10,0
	IV	645.743	15,8	21,0	14,1	22,7	21,3	17,6	6,8
	Yıllık	2.337.530	14,3	13,8	13,7	12,6	17,6	12,0	7,3
2016	I	559.270	12,5	16,2	7,5	28,5	16,2	11,6	9,3
	II	627.501	11,5	12,5	8,2	24,1	11,4	2,7	5,4
	III	655.400	3,7	1,7	2,3	29,9	4,5	-7,6	-1,4
	Yıllık	1.842.171	9,2	10,1	6,0	27,5	10,7	2,2	4,4

2016 yılı üçüncü çeyrekte, büyüme verileri hesaplarında Ulusal Hesaplar Sistemi'ne (SNA-2008) ve Avrupa Hesaplar Sistemi'ne uyumlu olarak revizyon gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda hesaplar arasında kaydırmalar ve eklemeler yapılmış olup, geçmişe dönük veriler de güncellenmiştir. Sabit fiyatlarla göre olan veriler zincirlenmiş hacim endeksi olarak tanımlanmıştır. 2016 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre, 27 çeyrek ilk defa %1,8 daralmıştır. 2016 yılı Ocak-Eylül döneminde %2,2 oranında büyüme kaydedilmiştir.

Hanehalklarının nihai tüketim harcamaları, 2016 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre, zincirleme hacim endeksi olarak %3,2 azalırken, kamunun tüketim harcamaları, %23,8 artmıştır. Aynı dönemde yatırım harcamaları da düşüş eğilimini sürdürmektedir.

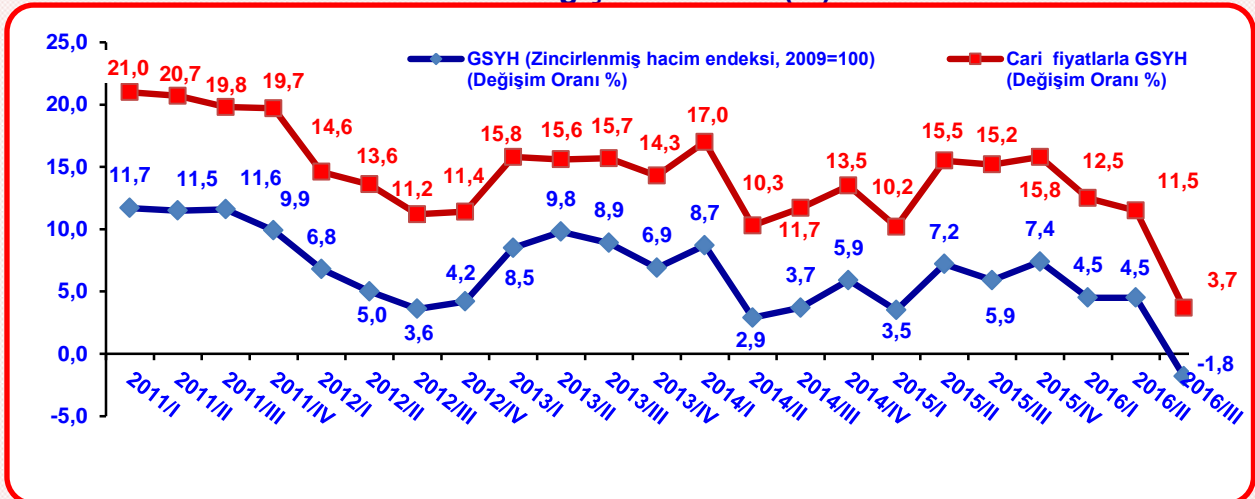
2016 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre ana sektörlerden sadece inşaat sektörü %1,4 büyüme gerçekleştirerek olumlu seyrini devam ettirmiştir. Aynı dönemde tarım sektörü %7,7 oranında, sanayi sektörü %1,4 oranında ve hizmetler sektörü %8,4 oranında daralmıştır. 2015 yılı üçüncü çeyrekte imalat sanayinde %4 büyüme kaydedilirken, aynı dönemde 2016 yılı İmalat sanayi %3,2 oranında daralmıştır.

2016 yılı üçüncü çeyrekte ilk defa açıklanan tasarruf oranları; 2015 yılı itibariyle tasarrufların büyümeye oranı %25,4, hanehalkının toplam harcanabilir geliri içindeki tasarruf oranı ise %13,5 olarak belirlenmiştir.

2016 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirleme hacim endeksi olarak mal ve hizmet ihracatında %7,6, ithalatı %4,3 oranında daralmıştır.

2016 yılı üçüncü çeyrekte kamu sektörü büyümeye destek verse de yetersiz kalmıştır. Ayrıca dışarda yaşanan belirsizlik ortamı ile içeride yaşanan terör ve uluslararası politikadaki sıkıntılarının da etkisiyle yatırımlardaki düşüş büyümeyi baskılamıştır. Bu dönemde kamu sektörü destekli bir büyüme gerçekleşmiştir.

Yıllık Değişim Oranları (%)

ENFLASYON

%	TÜFE		Yİ-ÜFE		YD-ÜFE	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Kasım	8,10	7,00	5,25	6,41	10,86	12,30
Yıllık	8,10	7,00	5,25	6,41	10,86	12,30
Yıllık Ort.	7,61	7,79	5,33	3,93	7,00	6,06
Aylık	0,67	0,52	-1,42	2,00	-3,85	5,04

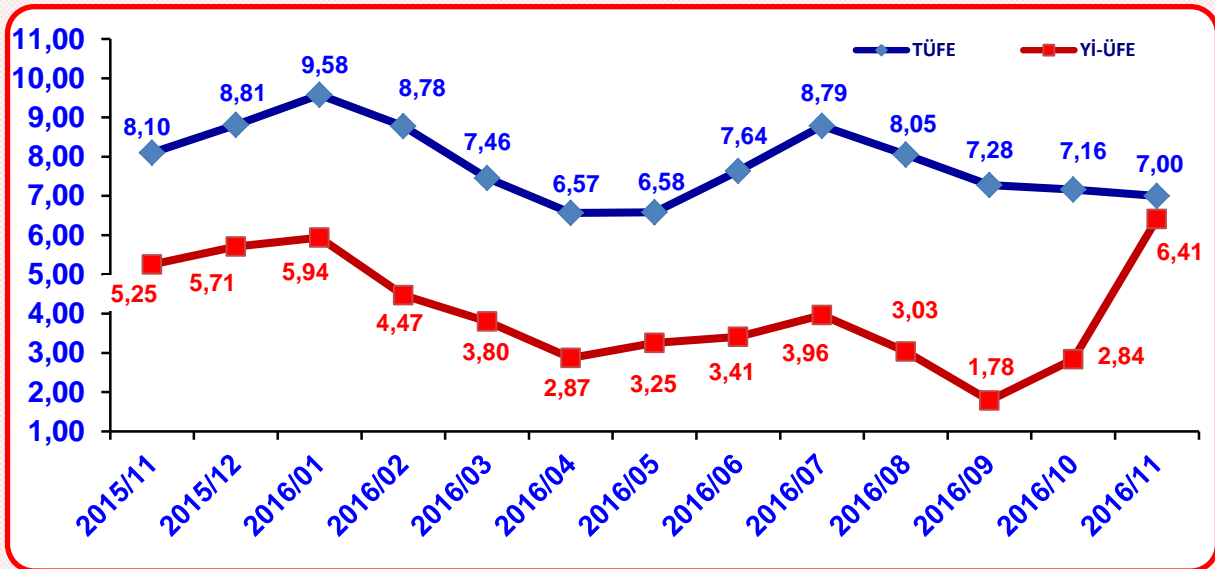
2016 yılı Kasım ayı enflasyon oranı; yıllık TÜFE'de %7,00, Yİ-ÜFE'de %6,41 oranında gerçekleşmiştir. Bir önceki aya göre TÜFE'de %0,52 oranında ve Yİ-ÜFE'de %2,00 oranında artış yaşanmıştır.

Yıllık en yüksek artış TÜFE'de %22,61 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda gerçekleşmiştir. Ayrıca TÜFE'de bir önceki yılın aynı ayına göre; çeşitli mal ve hizmetler %10,92, ulaştırma %9,57, eğitim %9,50, sağlık %9,16 ile en çok artışın olduğu diğer gruplardır.

İstatistiki bölgelere göre yapılan ayırımı; İzmir'de TÜFE, bir önceki yılın aynı ayına göre %7,59 ve on iki aylık ortalamalara göre %8,52 oranında artış gerçekleşmiştir.

Yİ-ÜFE alt kalemleri bazında bir önceki aya göre; sanayinin dört sektöründen madencilik ve taşocakçılığı sektörü %2,45 oranında, imalat sanayi sektörü %2,41 oranında ve su sektörü %0,84 oranında artarken; elektrik ve gaz sektörü %3,16 oranında azalmıştır. Yıllık bazda imalat sanayideki artış, genel artışın da üstünde %8,25 olmuştur.

Yıllık Değişim Oranları (%)

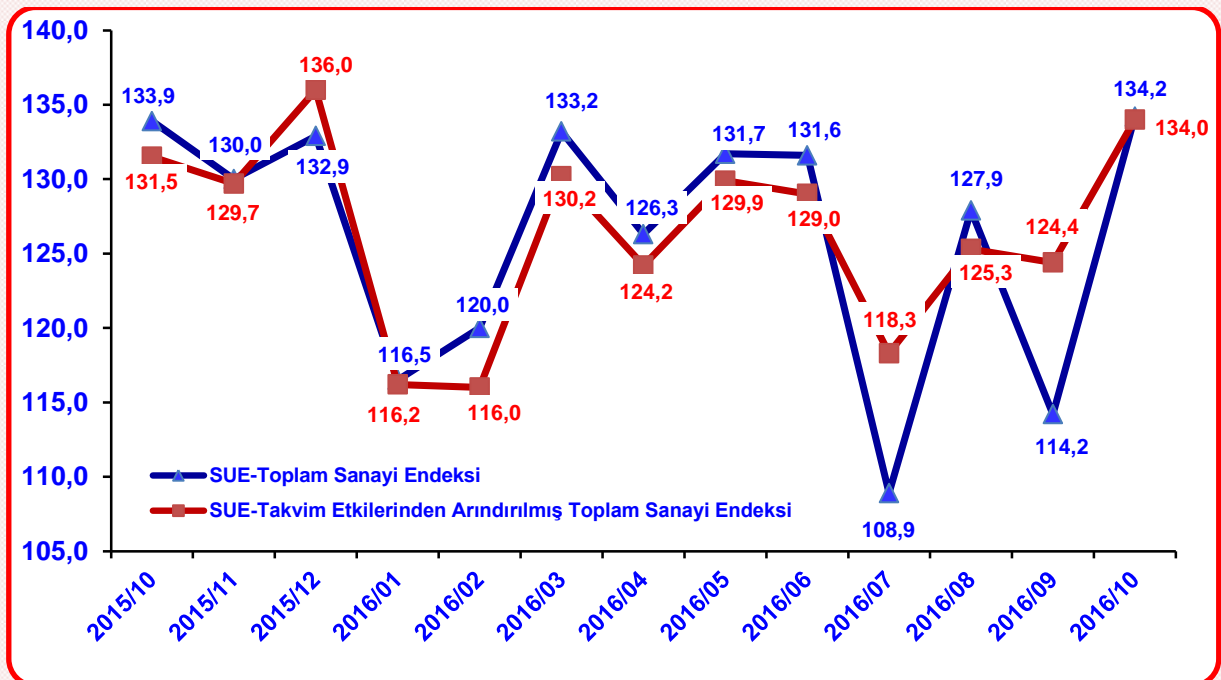
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ

EKİM 2016 (2010=100)	Arındırılmamış		Takvim Etkisinden Arındırılmış		Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış	
	Endeks	Değişim (Yıllık)	Endeks	Değişim (Yıllık)	Endeks	Değişim (Aylık)
Toplam Sanayi	134,2	0,1	134,0	2,0	128,0	3,7
Madencilik ve Taşocakçılığı	118,2	-0,3	116,8	-0,4	108,5	0,6
İmalat Sanayi	136,8	-0,4	136,8	1,7	129,0	4,1
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim. Ürt. ve Dağıtım	125,4	5,6	124,4	5,7	131,2	2,9

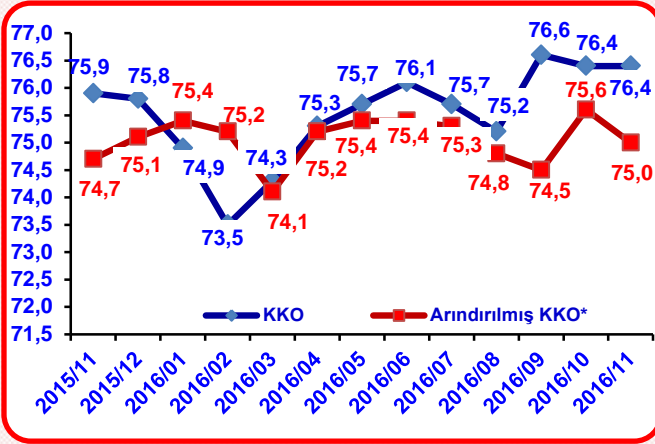
Arındırılmamış Sanayi Üretim Endeksi, bir önceki yılın aynı ayına göre 2016 yılı Ekim ayında %0,1 oranında artış göstermiştir.

Takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi'nde yıllık bazda %2,0 oranında artarak yükselmiştir. 2016 yılı Ekim ayında bir önceki yılın aynı ayına göre, madencilik ve taşocakçılığı sektörü %0,4 oranında artarken; imalat sanayi sektörü %1,7 oranında ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü %5,7 oranında artmıştır.

Ana sanayi gruplarından 2016 yılı Ekim ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi'nde, bir önceki aya göre en yüksek artış; %6,6 ile dayanıksız tüketim malı imalatında gerçekleşmiştir. İmalat sanayinin alt sektörlerine baktığımızda; aynı dönemde en fazla artış ise, %20,6 ile temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatında gerçekleşmiştir. Bu artışı, %12,9 ile diğer ulaşım araçlarının imalatı ve %12,4 ile fabrikasyon metal ürünleri imalatı izlemiştir. En yüksek azalış; %4,3 ile makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı imalatında gerçekleşmiştir. Bu azalışı, %4,1 ile elektrikli teçhizat imalatı ve %2,0 ile başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı izlemiştir.

KAPASİTE KULLANIM ORANI

2016 yılı Kasım ayında Kapasite Kullanımı %76,4 oranında gerçekleşerek yatay seyrini korumuştur.

Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı %86,2, kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı %85,3, elektrik teçhizatı imalatı %81,9 ve ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç) %81,8 ile 2016 yılı Kasım ayını en yüksek kapasite ile kapatan sektörlerdir.

HANEHALKI İŞGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ

Mevsim etkilerinden arındırılmamış temel işgücü göstergeleri

Eylül 2015-2016	Toplam	
	2015	2016
15 yaş ve daha yukarı yaştakiler		
Nüfus (Bin kişi)	58.054	58.914
İşgücü (Bin kişi)	30.259	31.087
İstihdam (Bin kişi)	27.156	27.564
Tarım	5.825	5.657
Tarım dışı	21.331	21.907
İşsiz (Bin kişi)	3.103	3.523
İş gücüne dahil olmayanlar (Bin kişi)	27.795	27.826
İşgücüne katılma oranı (%)	52,1	52,8
İstihdam oranı (%)	46,8	46,8
İşsizlik oranı (%)	10,3	11,3
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,4	13,7
15-64 yaş grubu		
İşgücüne katılma oranı (%)	57,0	57,8
İstihdam oranı (%)	51,1	51,2
İşsizlik oranı (%)	10,5	11,6
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,5	13,7
Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı (%)	18,5	19,9
Ne Eğitimde ne istihdamda olanların oranı*	25,7	25,8

Türkiye genelinde 15 ve yukarı yaştakilerde 2016 yılı Eylül ayında işsizlik oranı geçen yılın aynı ayına göre %11,3 oranında gerçekleşmiştir. İşsizlik oranı; erkeklerde %9,3, kadınlarda %15,5 oranında kaydedilmiştir. Tarım dışı işsizlik oranı %13,7, işsiz sayısı 3 milyon 523 bin kişidir. Genç nüfusta işsizlik oranı %19,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2016 yılı Eylül ayında istihdam edilenlerin %20,5'i tarım, %19,1'i sanayi, %7,7'si inşaat ve %52,7'si hizmetler sektöründedir.

İSTİHDAMIN GELİŞİMİ (Bin kişi, 15+ yaş)

EYLÜL 2016	SANAYİ	TARIM	İNŞAAT	HİZMETLER	TOPLAM
Erkek	4.065	3.039	2.040	10.003	19.147
Kadın	1.195	2.618	91	4.513	8.417
Toplam	5.260	5.657	2.131	14.516	27.564

ÖDEMELER DENGESİ

(Milyon Dolar)	Ekim		12 Aylık Kümülatif 2016
	2015	2016	
CARİ İŞLEMLER HESABI	-343	-1.675	-33.773
SERMAYE HESABI	0	0	8
FİNANS HESABI	-1.505	-328	-29.242
Doğrudan Yatırımlar (net)	-612	-665	-7.214
Portföy Yatırımlar (net)	170	-1.990	-6.631
Diğer Yatırımlar (net)	134	-596	-17.105
Rezerv Varlıklar (net)	-1.197	2.923	1.708
Net Hata ve Noksan	-1.162	1.347	4.523

Kaynak: TCMB

Cari işlemler açığı 2016 yılı Ekim ayında 1,7 milyar Dolar açık vererek piyasa beklentileri doğrultusunda gerçekleşmiştir. Cari açık, 2016 yılı Ocak-Ekim döneminde geçen yılın aynı dönemine göre %6 oranında artarak 26,5 milyar Dolar genişlemiştir. 12 aylık kümülatifte ise, 33,8 milyar Dolar ile Kasım 2015'ten bu yana en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Hizmetler dengesi geçen yılın aynı ayına göre, 2016 yılı Ekim ayında %33,8 oranında azalarak 1,7 milyar Dolara gerilemiştir. Buradaki gerilemede, net turizm gelirlerindeki düşüşün zayıflamasına rağmen etkili olduğu görülmektedir. 2016 yılı Ekim ayında azalan ihracatın etkisiyle dış ticaret açığı %13,5 oranında yükselerek 2,8 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

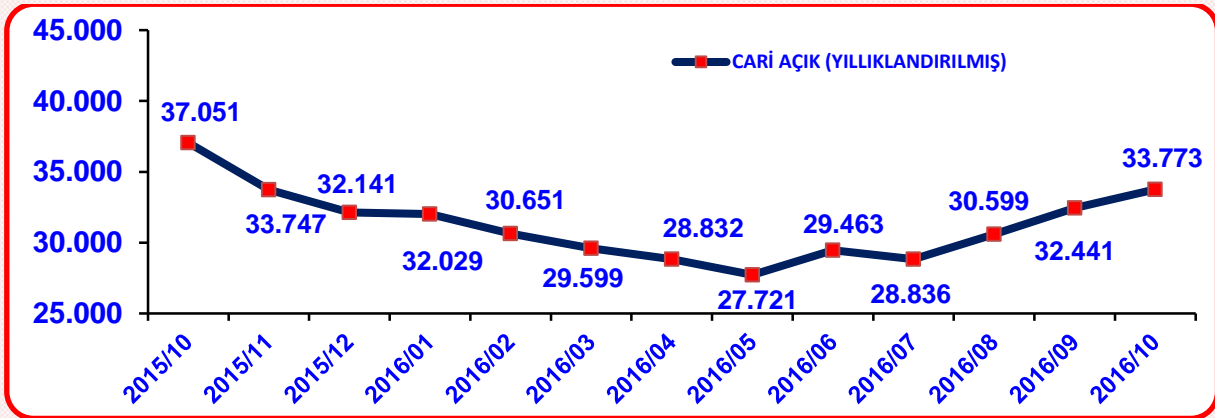
Hem turizm gelirlerindeki süregelen azalış hem de dış ticaretteki genişleme cari açığı baskılayıcı bir durum yaratmıştır.

Net doğrudan yatırımlar 2016 yılı Ocak-Ekim ayında geçen yılın aynı dönemine göre, %46 oranında azalarak 5,6 milyar Dolar daralırken; geçen yılın aynı ayına göre, 2016 yılı Ekim ayında %8,6 artarak 665 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Portföy yatırımlarında 2016 yılı Nisan ayından bu yana, 2016 yılı Ekim ayında 2 milyar Dolar ile en yüksek sermaye girişi yaşanması ile 2016 yılı Ocak-Ekim döneminde 10,6 milyar Dolarlık sermaye girişi gerçekleşerek olumlu bir görünüm sergilenmiştir. Diğer yatırımlarda, 2016 yılı Ekim ayında 596 milyon Dolarlık sermaye girişi kaydedilmiştir.

2016 yılı Ekim ayında rezerv varlıklarda 2,9 milyar Dolar artış gerçekleşirken, 2016 yılı Ocak-Ekim döneminde rezerv varlıklar 8,5 milyar Dolara ulaşmıştır. 2016 yılı Ekim ayında net hata ve noksan kaleminde ise, 1,3 milyar Dolar sermaye girişi olup, yılın ilk on aylık döneminde 6,5 milyar Dolar seviyesine ulaşan net hata noksan kalemi cari açığa pozitif yansımıştır.

Genişleyen dış ticaret açığı ile turizm gelirlerinde zayıflasa da düşüşün süregelmeye cari açık üzerinde yukarı yönlü bir etki yaratmaktadır. Ayrıca son dönemlerde petrol fiyatlarındaki artış eğiliminin devam etmesi durumunda enerji ithalatını yukarı çekeceği öngörülmekte olup, cari açığa negatif yansımaktadır. Ayrıca döviz kurunda yaşanan oynaklık, enerji fiyatlarındaki artış, jeopolitik riskler ve küresel ticaret hacminde yaşanan daralmanın önümüzdeki dönemlerde cari açık üzerinde tehdit oluşturacağı tahmin edilmektedir.

GÜVEN ENDEKSLERİ

Aylar	Reel Kesim Güven Endeksi	Tüketici Güven Endeksi	Ekonomi Güven Endeksi
2015			
Kasım	105,2	77,1	104,8
Aralık	102,2	73,6	100,8
2016			
Ocak	103,3	71,6	83,9
Şubat	104,5	66,6	71,5
Mart	106,0	67,0	78,3
Nisan	110,1	68,5	73,5
Mayıs	109,8	68,8	82,3
Haziran	106,8	69,4	83,3
Temmuz	108,0	67,0	95,7
Ağustos	103,6	74,4	72,7
Eylül	106,5	74,3	87,8
Ekim	101,7	74,0	80,6
Kasım	103,7	68,9	86,5

*2004-2011 dönemi için modele dayalı yaklaşımla geriye çekme yöntemi uygulanmış olan yeni seri

Reel Kesim Güven Endeksi; 2016 yılı Kasım ayında, 2,0 puan artarak 103,7 ile bir önceki ay sert düşüşünün ardından tekrar yükselişe geçmiştir.

Tüketici Güven Endeksi, 2016 yılı Kasım ayında bir önceki aya göre %6,9 oranında sert bir düşüş yaşayarak son dört ayın en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir.

Ekonomi Güven Endeksi'nde 2016 yılı Kasım ayında bir önceki aya göre %7,4 oranında artarak 86,5 seviyesine ulaşmıştır. Endekste bu artış hizmetler ve imalat sanayi sektörlerinden kaynaklanmıştır.

BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

2015 yılı Ocak-Kasım döneminde 5,4 milyar TL açık veren bütçe, 2016 yılı Ocak-Kasım döneminde 2,1 milyar TL açık vermiştir. Aynı dönemde bütçe gelirleri %15,1 oranında artarak 508,6 milyar TL, bütçe giderleri ise, %14,2 oranında artarak 510,7 milyar TL olarak kaydedilmiştir.

2016 yılı Ocak-Kasım döneminde vergi gelirleri, bir önceki yılın aynı dönemine göre %12,4 oranında artarak 419,1 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Faiz hariç giderler %16,8 oranında artarak 462,3 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılı Ocak-Kasım döneminde 45,8 milyar TL faiz dışı fazla verilmişken, bu yılın aynı döneminde 46,3 milyar TL faiz dışı fazla verilmiştir.

Milyon TL	OCAK-KASIM		Değişim Oranı (%)
	2015	2016	
Bütçe Giderleri	447.222	510.702	14,2
Faiz Hariç Giderler	395.950	462.288	16,8
Faiz Giderleri	51.272	48.414	-5,6
Bütçe Gelirleri	441.793	508.583	15,1
Vergi Gelirleri	372.745	419.095	12,4
Bütçe Dengesi	-5.429	-2.119	61,0
Faiz Dışı Denge	45.842	46.295	1,0

DIŞ TİCARET

Milyon ABD \$		İhracat (FOB)		İthalat (CIF)		Ara (Hammadde) Malları İthalatı		Dış Ticaret Dengesi		İhracatın İthalatı
Aylar	Yıl	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Karşılama Oranı (%)
Ocak-Ekim	2015	120.406		173.269		120.199		-52.863		69,5
	2016	117.021	-2,8	163.262	-5,8	109.969	-8,5	-46.241	-12,5	71,7
Ekim	2015	13.240		16.918		11.491		-3.678		78,3
	2016	12.841	-3,0	17.004	0,5	11.338	-1,3	-4.164	13,2	75,5

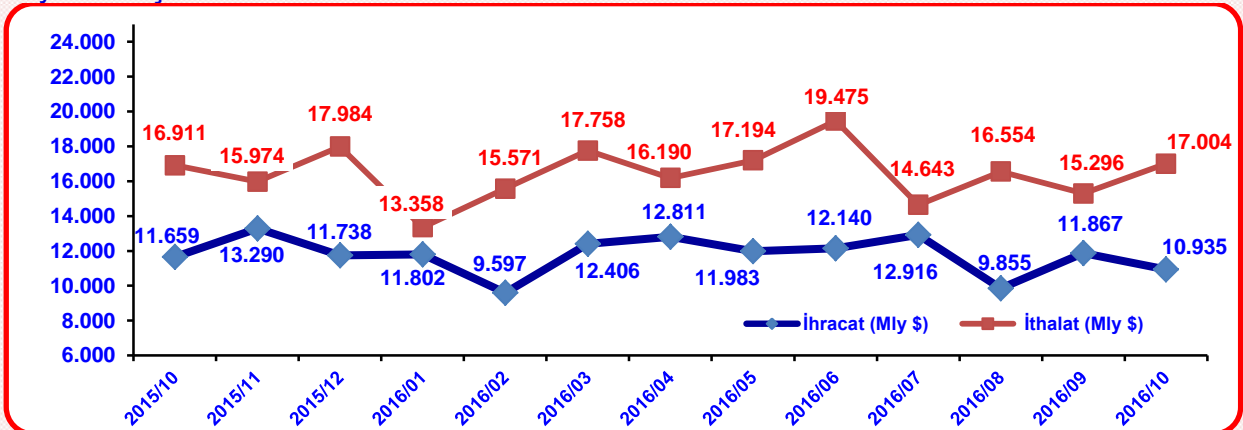
2016 yılı Ekim ayında ihracat, 2015 yılı Ekim ayına göre %3,0 oranında azalarak 12,8 milyar Dolar, ithalat da %0,5 oranında artarak 17,4 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Dış ticaret açığı, 2016 yılı Ekim ayında, %13,2 artarak 4,1 milyar Dolar olarak gerçekleşirken; 2016 yılı Ocak-Ekim döneminde geçen yılın aynı dönemine göre, %12,5 azalarak 46,2 milyar Dolara gerilemiştir. 2016 yılı Ocak-Ekim döneminde ihracat, 2015 yılı Ocak-Ekim dönemine göre %2,8 azalarak 117,1 milyar Dolar, ithalat da %5,8 oranında azalarak 163,2 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

2015 yılı Ekim ayında %47,3 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı, 2016 yılı Ekim ayında %48,4 olmuş; 2016 yılı Ekim ayında, 2015 yılının aynı ayına göre, AB'ye yapılan ihracat %0,8 oranında azalarak 6,2 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

2016 yılı Ekim ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, "Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı" (1.854 milyon \$) olurken; bu fasılı "kıymetli ve yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar" (1.163 milyon \$); "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (1.080 milyon \$) ve "örme giyim eşyası ve aksesuarı" (789 milyon \$) izlemiştir. "Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar" (2.339 milyon \$); "Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (2.291 milyon \$); "elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı" (1.795 milyon \$); "motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı" (1.636 milyon) ve "kıymetli ve yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar" (1.035 milyon \$); ile en yüksek ithalat yapılan fasıllar olmuştur.

2016 yılı Ekim ayında İzmir'in ihracatı 2015 yılının aynı ayına göre, %4,9 oranında azalarak 714 milyon Dolar, ithalatı da %8,3 oranında azalarak 694 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.

2016 yılı Ekim ayında Ege Bölgesi'nin ihracatı 2015 yılının aynı ayına göre, %5,46 oranında azalarak 1,27 milyar Dolar, ithalatı da %9,89 oranında azalarak 1,14 milyar Dolar olarak kaydedilmiştir.

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU-TÜRKİYE

BÜYÜME	2011	2012	2013	2014	2015	2016/III
GSYH (Cari Fiyatlarla) (Milyon TL)	774.188	785.721	821.937	800.107	719.620	655.400
Büyüme Oranı (Zincirlenmiş Hacim End. göre) (%)	11,1	4,8	8,5	5,2	6,1	-1,8
İmalat Sanayi (Zincirlenmiş Hacim End.) (%)	20,0	2,3	9,31	6,1	5,9	-3,2
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	2011	2012	2013	2014	2015	Eyl.16
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	24.110	24.821	25.524	25.933	26.621	27.564
İstihdam Oranı (%)	43,1	43,6	44,0	45,5	46,0	46,8
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	2.615	2.518	2.747	2.853	3.057	3.523
İşsizlik Oranı (%)	9,8	9,2	9,7	9,9	10,3	11,3
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	12,4	11,5	12,0	12,0	12,4	13,7
ENFLASYON (%)	2011	2012	2013	2014	2015	Kas.16
Yİ-ÜFE (yıllık)	11,07	6,17	4,48	10,29	5,27	6,41
YD-ÜFE (yıllık)	14,65	3,49	6,57	13,12	7,74	12,30
TÜFE (yıllık)	6,45	8,94	7,49	8,85	7,67	7,00
DIŞ TİCARET (Milyon \$)	2011	2012	2013	2014	2015	Oca.-Eki.16
İhracat	134.907	152.462	151.803	157.643	143.883	117.021
İthalat	240.842	236.545	251.661	242.184	207.199	163.262
Dış Ticaret Dengesi	-105.863	-84.083	-99.858	-84.540	-63.317	-46.241
Cari İşlemler Dengesi	-75.082	-48.497	-64.940	-45.846	-32.105	-26.468
TEŞVİKLI YATIRIMLAR	2011	2012	2013	2014	2015	Oca.-Eki.16
Teşvikli Yatırımlar (Milyon TL)	50.814	62.794	96.581	64.601	103.139	72.127
Teşvikli Yatırımlar (Belge Adedi)	4.071	4.119	4.840	4.011	4.576	4.192
KURULAN-KAPANAN ŞİRKETLER (Adet)	2011	2012	2013	2014	2015	Oca.-Kas. 16
Kurulan Şirket Sayıları	114.872	107.219	108.930	126.635	114.691	96.308
Kapanan Şirket Sayıları	56.121	47.978	37.273	39.051	32.762	27.871
ULUSLARARASI DOĞRUDAN YATIRIMLAR	2011	2012	2013	2014	2015	Oca.-Haz. 16
Şirket Sayısı (Adet)	4.326	4.259	3.773	4.686	5.558	3.032
Yatırım Tutarı (Milyon \$)	16.182	13.284	12.384	12.523	16.899	3.844
DÖVİZ POZİSYON AÇIĞI (Milyar \$)	2011	2012	2013	2014	2015	Eyl.16
Reel Kesimin Döviz Pozisyon Açığı	-118	-136	-171	-180	-178	-213
BORÇLANMA (Milyar \$)	2011	2012	2013	2014	2015	2016/II
Dış Borç Stoku	304	339	389	402	398	421
Kamu	94	104	116	118	113	122
Özel	200	228	268	282	284	299
KREDİLER (Milyar \$)	2011	2012	2013	2014	2015	2016/III
Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Kredi Borcu	151,7	171,0	198,4	213,0	216,3	224,3
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ	2011	2012	2013	2014	2015	Kas.16
(Yıllık Ortalama % Değ.) Takv. Etk. Arındırılmış						
Toplam Sanayi	9,7	2,5	3,4	3,5	3,1	2,0
İmalat Sanayi	10,1	2,2	4,4	3,1	3,6	1,7
KAPASİTE KULLANIMI (%)	2011	2012	2013	2014	2015	Kas.16
Kapasite Kullanım Oranı	75,4	74,2	74,6	74,4	74,7	76,4
GÜVEN ENDEKSLERİ	2011	2012	2013	2014	2015	Kas.16
Reel Kesim Güven Endeksi	97,2	106,3	108,1	107,1	103,9	103,7
Tüketici Güven Endeksi	92	75,8	76	72,5	66,3	68,9
Ekonomi Güven Endeksi	-	104,2	107,9	94,1	88,6	86,6
SANAYİ CİRO ENDEKSİ	2011	2012	2013	2014	2015	Eki.16
Sanayi Ciro Endeksi (Arındırılmamış)	129,9	140,1	153,1	172,7	187,2	215,7
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ (Milyon TL)	2011	2012	2013	2014	2015	Oca.-Kas. 16
Bütçe Dengesi	-17.783	-28.791	-18.449	-22.666	-22.606	-2.119
PROTESTOLU SENET	2011	2012	2013	2014	2015	Oca.-Eki. 16
Protesto Edilen Senet Sayısı (Bin Adet)	919	1.075	1.091	1.004	1.000	838
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	4.902	6.949	7.494	8.221	10.081	9.551
KARŞILIKSIZ ÇEK	2011	2012	2013	2014	2015	Oca.-Kas. 16
Karşılıksız işlemi yapılan Çek Adedi (Bin Adet)	581	943	748	673	775	730
Karşılıksız işlemi yapıldıktan sonra ödenen Çek Adedi (Bin Adet)	298	400	289	216	188	151
BORSA VE DÖVİZ	2011	2012	2013	2014	2015	Ara.16
BIST 100 Endeksi	60.195	64.982	77.314	76.306	79.901	77.158
Euro/\$	1,39	1,29	1,33	1,33	1,11	1,06

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU-İZMİR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
NÜFUS-GÖÇ									
Nüfus (Bin)	3.451	3.525	3.606	3.624	3.662	4.061	4.113	4.168	-
Nüfusun TR Nüfusu İçindeki Payı (%)	4,8	4,9	4,9	4,8	4,8	5,3	5,3	5,3	-
Nüfus Artış Hızı (‰)	15,0	18,9	20,6	4,1	10,1	13,8	12,7	13,4	-
TR Nüfus Artış Hızı (‰)	13,1	14,5	15,9	13,5	12,0	13,7	13,3	13,4	-
Net Göç Hızı (‰)	7,20	6,97	2,91	2,26	2,46	3,45	5,6	5,0	-
İSO 500 BÜYÜK İÇİNDEKİ ÜYE SAYISI	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	48	52	56	55	58	59	59	60	-
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	1.171	1.170	1.303	1.410	1.424	1.514	1.504	1.483	-
Sanayi İstihdamının Payı (%)	31,5	28,0	30,4	30,7	31,6	31,8	31,7	32,0	-
Kadın İstihdamı (Bin Kişi)	314	346	397	422	432	490	466	470	-
Kadın İstihdamının Oranı (%)	26,8	29,6	30,5	29,9	30,3	32,4	31,0	28,3	-
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	156	227	231	243	247	276	243	262	-
İşsizlik Oranı (%)	11,8	16,2	15,1	14,7	14,8	15,4	13,9	15,0	-
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	12,4	17,2	16,4	16,2	15,9	17,0	15,0	16,1	-
ENFLASYON (%)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016/11
TÜFE (yıllık)	5,84	8,91	7,25	10,15	6,03	7,94	8,54	9,83	7,15
DIŞ TİCARET (Bin \$)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016/10
İhracat	7.823	6.119	6.682	8.072	8.659	9.484	9.624	8.308	6.947
İthalat	8.313	6.268	8.419	10.621	10.577	10.367	9.950	8.846	7.355
Dış Ticaret Dengesi	-490	-149	-1.737	-2.550	-1.918	-883	-326	-538	-407
İhracatçı Firma Sayısı (Adet)	3.917	3.694	3.920	4.107	4.269	4.438	4.226	4.529	4.339
İhracatın TR İhracatı İçindeki Payı (%)	5,9	6,0	5,9	6,0	5,7	6,1	6,1	5,8	6,0
KAPASİTE KULLANIMI (%)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015/IV	2016/III
Kapasite Kullanım Oranı	57	51	62,25	70	63	60	55	63	62
PROTESTOLU SENETLER	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016/10
Protesto Edilen Senet Sayısı (Adet)	74.760	77.761	55.098	31.131	38.952	43.347	43.406	44.232	38.852
Protesto Edilen Senetlerin TR İçindeki Payı (%)	4,7	4,9	4,5	3,4	3,6	4,0	4,3	4,4	4,6
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	391	459	319	245	367	463	510	571	640
TEŞVİKLİ YATIRIMLAR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016/10
Belge Adedi	136	105	167	188	209	215	186	208	179
Yatırım (Milyon TL)	1.011	651	1.890	2.443	9.042	1.655	4.016	3.145	1.489
Teşvikli Sabit Yatırımların TR İçindeki Payı (%)	4,04	2,39	3,01	4,55	15,66	1,76	6,5	3,1	2,1
Bölgesel Yatırımların TR İçindeki Payı (%)	-	4,0	1,9	3,2	2,8	2,2	5,2	4,9	2,7
ENERJİ TÜKETİMİ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016/9
Doğalgaz Tük. (Milyon stdm ³)	2.342	1.957	2.342	2.736	2.704	2.739	2.327	3.214	3.188
MALİ / FINANS	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016/11
Bütçe Gelir/Gider	4,17	3,59	3,99	4,05	4,34	4,36	4,20	4,28	4,3
Vergi Gelirlerinin TR İçindeki Payı (%)	10,54	10,20	10,77	10,86	11,77	11,14	10,54	11,1	11,3
Mevduatın Krediyeye Dönüşüm Oranı (%)*	74,6	72,4	87,9	102,5	110,2	123,9	122,2	120,6	119,6
Toplam Mevduatların TR İçindeki Oranı (%)*	6,2	6,2	5,9	5,8	5,7	5,5	5,2	5,6	5,6
Toplam Kredilerin TR İçindeki Oranı (%)*	6,4	6,0	5,9	6,1	5,9	6,0	5,2	5,2	5,1
KAMU YATIRIM TAHSİS PAYI (%)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	2,12	1,80	1,35	1,67	1,59	2,29	2,62	2,63	2,30
KURULAN-KAPANAN ŞİRKETLER	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016/11
Kurulan Şirket Sayısı	3.094	2.710	3.253	3.277	2.112	2.928	3.414	4.027	3.678
Kurulan Şirketlerin TR İçindeki Payı (%)	6,4	6,3	6,5	6,1	5,7	6,0	5,9	6,0	6,2
Kapanan Şirket Sayısı	805	803	860	943	1.094	1.095	991	740	552
Kapanan Şirketlerin TR İçindeki Payı (%)	7,7	7,7	7,5	7,2	7,7	7,0	7,1	6,1	5,9
YABANCI SERMAYELİ FİRMALAR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015/11	2016/8
Yabancı Sermayeli Firma Sayısı	1.256	1.391	1.540	1.682	1.800	1.944	2.100	2.229	2.345
Yabancı Serm. Firmaların TR İçindeki Payı (%)	6,0	5,9	6,0	5,7	5,5	5,3	5,1	4,8	4,6
MARKA-PATENT SAYISI	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016/11
Marka Tescil Sayısı (Adet)**	1.983	2.302	1.931	2.146	3.234	4.096	4.366	4.323	5.773
Marka Tescil Sayısının TR İçindeki Payı (%)	5,6	5,6	6,0	6,0	6,2	6,0	6,0	6,2	6,9
Patent Tescil Sayısı (Adet)**	25	21	34	31	42	59	55	86	239
Patent Tescil Sayısının TR İçindeki Payı (%)	7,4	4,6	5,3	3,7	4,1	4,7	4,2	5,0	4,7
TURİZM	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016/10
Yabancı Turist Sayısı (Bin Kişi)	1.034	1.057	1.156	1.370	1.368	1.407	1.294	1.201	636
Yabancı Turist Sayısının TR İçindeki Payı (%)	3,9	3,9	4,1	4,4	4,4	4,2	3,6	3,3	2,4
TARIMSAL ÜRETİM	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bitkisel Üretim Değeri (Milyon TL)	2.769	2.675	3.375	3.648	4.100	3.652	5.024	-	-
Bitkisel Üretim TR İçindeki Payı (%)	1,2	3,9	4,2	4,1	4,7	3,9	5,1	-	-
İŞ KAZALARI	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016/11
İş Kazasında Ölenlerin TR İçindeki Payı (%)	6,0	4,6	5,4	7,5	5,6	6,0	2,6	5,1	4,7
MOTORLU KARA TAŞITLARI	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016/10
Motorlu Kara Taşıtlarının TR İçindeki Payı (%)	4,9	6,5	6,4	6,3	6,2	6,1	6,1	6,0	6,0

ÜLKE İNCELEMELERİ XII: RUSYA FEDERASYONU

Ekonomik Yapı

S.S.C.B'nin dağılmasının ardından, 1991'de kurulan Rusya Federasyonu, yüzölçümünün genişliğiyle ve çok zengin doğal kaynaklara sahip oluşuyla, büyük ekonomik potansiyeli olan ülkelerden biri konumundadır.

Yeni kurulan bir ülke olarak 90'lı yılları, yoğun biçimde ekonomik ve finansal serbestleşme hareketleriyle geçiren Rusya, özellikle hizmet ve sanayi sektörlerinde dikkat çekici bir büyüme elde etmiştir. Ancak, uzun yıllardır devam eden sosyalizmden, kapitalizme bu denli hızlı bir geçiş çabası pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir. Ülkenin borçlarının ve sonuçta mali açıklarının büyük oranda artmasıyla, 1998 yılında ciddi bir kriz yaşanmıştır.

1998 krizinin etkilerinin hafiflemeye başlamasıyla birlikte, 2001'de ekonomik reformlara ağırlık verilmiştir. Daha adil bir vergi sistemine geçilmesi, tarımın geliştirilmesine yönelik toprak reformu uygulanması, bürokrasinin azaltılması ve özelleştirmelere hız kazandırılması, bu dönemin dikkat çekici adımlarındandır.

Günümüzde tarım, ormancılık ve sanayi sektörleri başat rol oynamaktadır ve ekonomiye, büyük sanayi şirketleri hakimdir. Doğal kaynakların zenginliği, Rusya'da sanayi sektörünün ağır sanayi yönünde gelişmesini sağlamıştır. Sanayi üretiminin alt kalemleri incelendiğinde; yakıt, enerji ve metalürji üretimi özellikle dikkat çekmektedir. İleri teknoloji ve tüketim malları üretimi ise nispeten daha düşük bir düzeye tekabül etmektedir. KOBİ'lerin ekonomideki payı diğer ülkelere göre daha düşüş düzeyindedir.

Küresel ticarete çok önemli yeri olan Rusya'nın, temel ihracat kalemleri "petrol, doğal gaz, demir-çelik, kimyasallar, makine ve ekipman"; ithalat kalemleri ise "makinelere, araçlar, kimyasallar, gıda-tarım ürünleri ve metal ürünleri" şeklindedir.

2014'de Rusya'nın Ukrayna'ya bağlı Kırım'ı ilhak etmesi, küresel ölçekte ciddi gerilimlere sebep olmuştur. Bu olayla birlikte, Batı'lı ülkelerin Rusya'ya pek çok alanda ekonomik yaptırım uygulamaya başlamasıyla, Rusya ekonomisi tekrar krize sürüklenmiştir. Ekonomide önemli bir gelir kalemi olan petrolün fiyatının ciddi oranda düşmesi, krizi daha da derinleştirmiştir. Sanayi üretimi ile yabancı yatırımlardaki gerileme ve para birimindeki değer kaybıyla ekonomi ciddi düzeyde küçülmüştür.

Buna karşın, 2016 Ekim ayında düzenlenen iş forumunda devlet Başkanı Putin, ekonomik istikrarın sağlanmaya başladığını ifade etmiştir. Ayrıca, ekonomik büyümenin ve kalkınmanın tekrar sağlanabilmesi için, ihracatın artırılmasını, yeni kredi kaynakları yaratılmasını ve devletle iş dünyası arasındaki diyalogun geliştirilmesini hedeflediklerini belirtmiştir.

Türkiye-Rusya İlişkileri

Yüzyıllar öncesine uzanan ve tarih boyunca savaşla barış arasında keskin gidişatlar sergilemiş olan Türkiye-Rusya ilişkileri, günümüzde hala çok dinamik bir yapıya sahiptir ve küresel ölçeği de etkileyici güçtedir.

1991'de Rusya Federasyonu'nun kurulmasıyla, Türkiye-Rusya ilişkileri yeni bir boyuta geçerek, gelişmeye başlamıştır. Bu ilişki yoğunluğu 2000'li yıllarla birlikte hız kazanmış, özellikle 2009 yılından sonra karşılıklı ziyaretlerde artış görülmüştür. Ekonomik işbirlikleri, enerji konusundaki anlaşmalar ve Bölge ile çevrenin geleceği hakkında müzakereler, söz konusu ziyaretlerin temel konuları olmuştur.

2015 yılı Kasım ayında, Türkiye tarafından Rusya uçağının düşürülmesi, iki ülke arasında ciddi bir krize sebep olmuş ve ilişkiler kopma noktasına gelmiştir. Söz konusu kriz sebebiyle dış ticaret ve turizm başta olmak üzere karşılıklı ekonomik ilişkiler büyük ölçüde kesintiye uğramıştır. Her iki ülkenin ekonomisini de oldukça olumsuz etkileyen krizin çözümüne yönelik, 2016 ortalarında ilk adımlar atılmaya başlanmış, sonbaharla birlikte kriz büyük ölçüde aşılmıştır. Özellikle Ekim ayında, Rusya'dan Türkiye'ye doğalgaz aktarılmasını öngören Türk Akımı projesinin imzalanmasıyla, karşılıklı ilişkilerin ibresi tekrar olumlu yöne dönmüştür.

Ancak, 19 Aralık 2016'da Rus Büyükelçisi'nin Ankara'da öldürülmesi, ikinci bir şok etkisi yaratmıştır. Buna rağmen her iki ülke tarafından da, suikastin karşılıklı ilişkilere zarar vermek için özellikle planlanmış bir kumpas olarak görüldüğü açıklanmış ve ilişkilerin olumlu yönde seyri için daha da çaba gösterileceği belirtilmiştir.

Türkiye-Rusya arasındaki, temel ihracat oranları "sebze-meyve, tekstil ürünleri, otomotiv ürünleri, makine ve ekipman"; ithalat ürünleri ise "petrol, doğalgaz, taş kömürü ve diğer katı yakıtlar, demir-çelik" şeklindedir. Özellikle turizm, inşaat ve gıda sektörlerinde faaliyet gösteren firmalar, temel ticari ilişkilerin yürütücüleridir.

RUSYA ÜLKE PROFİLİ (2015)

Nüfus (Milyon Kişi)	144
Nüfus Artış Hızı (%)	0,2
GSYİH (Milyar Dolar)	1.331
GSYİH (%)	-3,7
Kişi Başı GSYİH (Dolar)	9.092
Enflasyon Oranı (%)	15,5
İşsizlik Oranı (%)	5,6
İhracat (Milyar Dolar)	393
İhracatta İlk 5 Ülke	Çin, Hollanda, Almanya, İtalya, Japonya
Temel İhracat Ürünleri	Petrol, Doğal gaz, Demir-çelik, Kimyasallar, Makine ve ekipman
İthalat (Milyar Dolar)	282
İthalatta İlk 5 Ülke	Çin, Almanya, ABD, Belarus, İtalya
Temel İthalat Ürünleri	Makineler, Araçlar, Kimyasallar, Gıda-tarım ürünleri ve Metal ürünleri
Cari Denge (Milyar Dolar)	69
İmalat Sanayi (% GSYİH)	14
Tarım (%GSYİH)	4,2
Hizmetler (%GSYİH)	63,7
Sanayi (% GSYİH)	32,1

Kaynak: IMF, Dünya Bankası

RUSYA KÜRESEL DIŞ TİCARET PROFİLİ (2015)

İHRACAT ÜRÜNLERİ	(Bin \$)	İTHALAT ÜRÜNLERİ	(Bin \$)
Petrol	168,7	Makine ve aksamları	33,4
Demir ve çelik	14,9	Elektronik ekipmanlar	20,6
Gübre	8,6	Motorlu araçlar	14,9
Makine ve aksamları	8,1	Eczacılık ürünleri	8,4
Kıymetli taş ve madenler	7,4	Plastik	7,5
Alüminyum	6,9	Medikal ve teknik ekipmanlar	5,0
Ağaç ve ağaç ürünleri	6,2	Demir ve çelik ürünleri	4,0
Tahıl	5,5	Taze ve sert kabuklu meyveler	3,8
Bakır	4,2	Demir ve çelik	3,2
İnorganik kimyasallar	3,7	İnorganik kimyasallar	3,1

Kaynak: World's top exports-imports (İlk 10 ürünü yansıtmaktadır.)

TÜRKİYE- RUSYA TİCARET PROFİLİ (2015)

Fasıl adı	Türkiye İhracat (Bin \$)	Fasıl adı	Türkiye İthalat (Bin \$)
Bitkisel ürünler; bostan, meyve ve sebze	977.898	Rafine edilmiş petrol ürünleri	2.839.037
Tekstil iplikçiliği ve dokumacılığı	213.864	Demir-çelik ana sanayi	2.101.177
Trikotaj (örme) ürünleri	195.324	Maden kömürü	1.134.014
Özel amaçlı makineler	160.265	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	1.114.956
Diğer kimyasal ürünler	151.795	Bitkisel ürünler; bostan, meyve ve sebze	990.834

Kaynak: TÜİK